

Beleidsplan Stichting Musea De Bevelanden 2021-2024

Inleiding

De Stichting Musea De Bevelanden is een non-profit organisatie, gevestigd te Goes. De Stichting beheert sinds 2011 het Historisch Museum de Bevelanden in Goes (HMDB) en het Fruitteelmuseum in Kapelle (FM) en ontvangt jaarlijks subsidies van de Gemeenten Goes, Kapelle, Borsele en Noord-Beveland. De Stichting is verder afhankelijk van eigen inkomsten uit entreegelden, verkoop in de museumwinkel, het museumcafé, activiteiten, sponsoring en giften. Zo steunen een actieve vereniging “Vrienden van het Museum de Bevelanden” het HMDB en een stichting “Vrienden van het Fruitteelmuseum” het FM. Vanwege kosteneffectiviteit en efficiëntie stuurt een gezamenlijke directeur beide musea aan. Ook de depots en de financiële administratie worden gezamenlijk beheerd.

De doelstelling van de Stichting Musea de Bevelanden is in de eerste plaats het in stand houden van beide musea, waarbij de belangrijkste uitdaging is het terugdringen van het exploitatietekort, door enerzijds het vergroten van de inkomsten en anderzijds het verminderen van de uitgaven. Daarnaast wil de Stichting het cultureel erfgoed van de Bevelanden toegankelijk maken en houden. Zij doet dit door bij te dragen aan het behouden en bevorderen van kennis van de geschiedenis van Noord- en Zuid-Beveland, o.a. door permanente educatie via exposities, lezingen, cursussen e.d. in beide musea. Als uitvloeisel hiervan is een voortzetting van de goede samenwerking en dialoog op ambtelijk en politiek niveau, betrokkenheid van de gemeenten Goes, Kapelle, Borsele en Noord-Beveland, als belangrijke cultuurdragers, toeristische trekpleisters en ontmoetingsplaatsen, uiterst essentieel. Dat betekent met name continuering van voldoende financiering via de subsidierelaties met de betrokken gemeenten en waarborging van adequate huisvesting van onze musea.

Beide musea zijn lid van de Nederlandse Museumvereniging, waardoor de Museumkaart ook in beide musea geldig is. Ook hebben ze allebei de status van “Geregistreerd Museum” verworven. Zij zijn kleinschalig van opzet en trekken jaarlijks resp. ruim 9.500 en 3.800 bezoekers (2019). Hoewel deze aantallen op zichzelf klein zijn, weet m.n. het HMDB volgens onderzoek door de Nederlandse Museumvereniging bovengemiddeld veel te realiseren, indien afgezet tegen het aantal beschikbare fte.

Financiële ontwikkelingen

Ondanks de genoemde gemeentelijke subsidies, de inzet van een groot aantal enthousiaste vrijwilligers, een trouwe vereniging van vrienden, begunstigers en zelf gegenereerde middelen, blijft de situatie zorgelijk. Zo worstelt de Stichting al jaren met een exploitatietekort. Indien de jaarlijkse tekorten gelijk blijven, zullen - bij ongewijzigd beleid - de reserves na ca. 5 jaar zijn uitgeput. M.n. onzekerheid over de continuïteit en hoogte van de subsidies door de deelnemende Bevelandse gemeenten zijn daarbij belangrijke factoren. Begrotingen staan immers onder druk (dreigende verlaging van de bijdrage uit het Gemeentefonds, toenemende zorgkosten in het Sociaal Domein, financiële effecten van de huidige coronacrisis). Indien de beoogde restauratie van het pand aan de Singelstraat 13 in

2021 al doorgang vindt, heeft dit bovendien minimaal een jaar sluiting van het museum tot gevolg, waarbij de inkomsten uiteraard wegvallen.

Het terugdringen van het exploitatietekort is, zoals eerder gezegd, het belangrijkste thema van het beleidsplan 2021-2024. Het blijft daarom van belang om te zoeken naar mogelijkheden om de inkomsten te vergroten en de kosten te verminderen.

De beoogde oplossing leidt logischerwijs tot een benadering via twee sporen:

- Het vergroten van de inkomsten door het aantrekken van meer bezoekers. Het HMDB scoort bijv. nu al bovengemiddeld als het gaat om de verhouding tussen beschikbaar budget en de personele sterkte. Een verdere toename kan alleen gevonden worden in een grotere aantrekkelijkheid en grotere naamsbekendheid van het HMDB, zodat ook de museumwinkel en het bijbehorende café daarvan profiteren. Wat in ieder geval nodig is, is behoud en indexering van de subsidies ter compensatie van de prijsstijgingen door de jaren heen. Een andere inkomstenbron is die van legaten, crowdfunding en eventueel sponsoring, ten behoeve van de algehele exploitatie of voor specifieke projecten. Het feit dat de Stichting de ANBI-status heeft, betekent een belastingvoordeel voor diegenen die via de Stichting aan een of beide musea een bedrag willen schenken. Daarnaast is de Stichting als ANBI-instelling geen erf- en schenkbelasting verschuldigd. M.n. het Bevelandse notariaat is hierin een belangrijke partner.
- Zoeken naar mogelijkheden om de kosten te verminderen. In potentie kan samenwerking met andere partijen (musea, ondernemers, sponsors, gemeenten etc.) meer inkomsten opleveren en kosten verminderen. Door bezuinigingen en fondsenwerving voor specifieke projecten is het exploitatietekort al aanzienlijk teruggedrongen. Verdere bezuinigingen zullen onvermijdelijk diep in eigen vlees gaan snijden, waarmee de continuïteit van de beide musea in gevaar komt.

Randvoorwaarden

Voortbordurend op het voorgaande is het voorliggende beleidsplan dan ook nadrukkelijk gebonden aan de volgende randvoorwaarden.

- Continuering van de gemeentelijke subsidies met bijbehorende indexatie.
- Realisatie van de voorgenomen restauratie van het pand Singelstraat 13 te Goes t.b.v. het HMDB.
- Compensatie van de kosten en inkomstenderving als gevolg van de restauratie.
- Tegemoetkoming in de kosten van herinrichting na restauratie.
- Spoedige terugkeer naar de normale situatie, d.w.z. een openstelling zonder beperkingen als gevolg van de corona-maatregelen.

Niettemin kan de Stichting geen garanties geven m.b.t. het behalen van doelstellingen uit het beleidsplan. Onvoorziene omstandigheden buiten onze invloedssfeer, zoals bijv. een coronacrisis, kunnen altijd een streep trekken door de rekening.

Historisch Museum De Bevelanden

De geschiedenis van dit museum gaat bijna 160 jaar terug. Zowel bij gemeenteraad als bevolking heeft het HMDB door de jaren heen steeds een groot draagvlak gekend. Het wil vanuit zijn primaire taak - de zorg voor het behoud van het cultureel erfgoed van de Bevelanden - bijdragen aan:

- het aanjagen van cultuur en verbeeldingskracht, met educatie als onmisbaar element,
- verbetering van het economisch klimaat in Goes en de omliggende regio, door bij te dragen aan het bevorderen van het toerisme en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor bewoners van de Bevelanden,
- fungeren als ontmoetingsplaats voor jong en oud, via lezingen en andere activiteiten,
- bijdragen aan sociale cohesie, zoals bieden van zowel een nuttige bezigheid aan vrijwilligers als een leerplek aan mensen die zich in een re-integratie- of resocialisatieproces bevinden.

Zo is het museum reeds zeer actief met allerlei activiteiten, waaronder bijv. niet alleen de zeer gewaardeerde schooleducatie, maar ook lezingen en cursussen. Als kenniscentrum voor volkscultuur heeft het nog groeipotentie door het uitbreiden van educatieprogramma's, lezingen, workshops etc. Wat betreft de sociale cohesie zien we tot op heden nog steeds enthousiaste (maar wel vergrijzende) vrijwilligers en gedetacheerden vanuit de Betho. Ook draagt een trouwe vereniging "Vrienden van het HMDB" zijn steentje bij, zowel in de vorm van lezingen als in financiële zin.

Afgaande op de uitlatingen van bezoekers kan gesteld worden dat het HMDB veel kwaliteit en diversiteit biedt. Daar staat tegenover dat de bezoekersgroep eenzijdig van samenstelling is. Het gaat voornamelijk om 50-plussers. Daarnaast komt 75% van de bezoekers in het zomerseizoen van buiten de regio, terwijl in de wintermaanden de overgrote meerderheid – zij het in beduidend kleinere aantallen – bestaat uit lokale belangstellenden.

Deze tweesporenbenadering kan worden vertaald in een aantal hoofdthema's.

1. Regelmatige aandacht (vragen) in de pers voor de Stichting en de beide musea is hierbij onontbeerlijk.
2. Samenwerking blijven zoeken met organisaties en bedrijven, zoals de Grote kerk, Slot Oostende en de Gemeente Goes (v.w.b. het oude stadhuis). In tweede instantie kan dit worden uitgebreid naar City Marketing en andere ondernemers elders in en rond de stad. De Stichting denkt hierbij graag mee met zowel de Gemeente Goes als andere betrokkenen bij het uitwerken van een Masterplan voor de binnenstad van Goes. Een belangrijke uitkomst van die beoogde samenwerking zou moeten zijn dat het HMDB uiteindelijk na de restauratie ligt aan een aantrekkelijk vormgegeven (Museum)plein, waar bewoners en bezoekers graag komen, zodat niet alleen het HMDB en aanliggende partners profiteren, maar ook de stad Goes als geheel economisch voordeel hiervan geniet ("return

on investment”). Dit kan tegelijkertijd ook kansen bieden voor bedrijfssponsors om bij te dragen aan bijv. de herinrichting van het museum.

3. Indien de toekomstplannen voor het HMDB door de gemeente Goes zijn gefiatteerd moet het HMDB zich nog meer dan voorheen richten op werving van nieuwe, enthousiaste vrijwilligers om het verloop tegen te gaan. Zeker in de nasleep van de huidige coronacrisis is het van belang jongere vrijwilligers aan te trekken, die qua leeftijd niet direct in de gevarenzone zitten. Werving kan gemakkelijker worden als de toekomst van het HMDB niet alleen is zeker gesteld, maar ook een aansprekende, nieuwe inrichting, opzet en uitstraling krijgt na de restauratie.
4. De kern van het museum blijft de historie van de regio Bevelanden (inclusief de bijbehorende verhaallijnen. Hoewel tot op nationaal niveau geroemd en gewaardeerd vergrijst de bijbehorende doelgroep snel en heeft daarmee weinig toekomstperspectief. Het HMDB zal zich daarom - nog meer dan voorheen - moeten richten op gezinnen met kinderen en jongeren. De Zeeuwse streekdrachten en volkskunst (textiel en merklappen) vormen samen met de schutterstukken de belangrijkste historische bezienswaardigheden. Uitgaande van een gerealiseerde restauratie en renovatie moeten zowel meer lokale/regionale bewoners, maar ook (buitenlandse) toeristen hun weg vinden naar het HMDB. Niet alleen de uitstraling van het gerestaureerde gebouw, maar ook de inrichting, met aan de tijd aangepaste (interactieve) technieken moeten hieraan bijdragen. De nog onontgonnen culturele aspecten van de Bevelandse historie, zoals bijv. de ontwikkeling van de streektalen, kunnen via deze technieken audiovisueel en interactief worden ontsloten, waarbij ook meer aandacht zal worden geschonken aan Noord-Beveland.

Het Fruitteeltmuseum

Opgericht in 1996 door een groep enthousiaste vrijwilligers, is het enig in zijn soort in Nederland. Zuid-Beveland heeft het grootste fruitteelt-areal van Nederland en is bekend om zowel zijn boomgaarden met appels en peren als de unieke zwarte-bessenteelt. De centrale doelstelling van het FM is het levend erfgoed van de fruitteelt te bewaren voor de toekomst. Daarbij functioneert het FM niet alleen primair als kenniscentrum, maar duidelijk ook als toeristische trekpleister en sociale ontmoetingsplaats. Ook streeft het FM verdergaande samenwerking met lokale organisaties en ondernemers na.

- *Kenniscentrum en kennisoverdracht.*

Het FM is een uniek kenniscentrum voor de fruitteelt. Het museum blijft zich daarom inzetten om de opgebouwde kennis te delen en voorlichting te geven aan een zo breed mogelijk publiek, waar ook het geven van cursussen onderdeel van uitmaakt. Het museum wil, in samenwerking met scholen, de schooleducatie verder ontwikkelen.

Daarnaast beschikt het FM over een omvangrijke collectie schriftelijke informatie, boeken en fotomateriaal. Bezoekers kunnen, op afspraak, zowel de bibliotheek als het fotoarchief raadplegen. De medewerkers/vrijwilligers hebben gezamenlijk veel ervaring

op het gebied van fruitteelt, fruitbomenrassen, enten van fruitbomen, bestrijding van bomenziekten etc. Daardoor kan het museum gedegen advies geven over gebruik, onderhoud en teeltverzorging, waarbij zij ook de culturele waarde van de betreffende fruitrassen kunnen aangeven.

- *Toeristische trekpleister*

Tegelijkertijd heeft het museum zich na de uitgebreide modernisering van het gebouw in 2018 en renovatie van de museumtuin in 2019/2020 in een zeer gunstige uitgangspositie gemanoeuvreed, om een interessant toeristisch uitje in de streek te blijven. Het trekken van meer bezoekers, zowel lokaal als (inter)nationaal staat hierbij voorop, met de nadruk op gezinnen met kinderen, waarbij aandacht in alle beschikbare media essentieel is.

- *Sociale ontmoetingsplaats*

Het museum blijft ook in de toekomst met activiteiten voor jong en oud de mogelijkheid bieden aan bewoners van Kapelle en nabijgelegen gemeenten om elkaar te ontmoeten. Zo zijn er b.v. het maandelijks tekencafé en het handwerkcafé, doe-middagen voor kinderen, de eerdergenoemde workshops en cursussen over de fruitteelt, de winterwandeling, de bloesemfietstochten etc. Speciaal voor ouderen is er nu een samenwerking gestart met de stichting “Feest van Herkenning”- Museumverhalen voor ouderen.

- *Samenwerking met andere organisaties*

Ook in de toekomst wil het museum de samenwerking met andere lokale organisaties en ondernemers verder verdiepen. In dit verband mag ook de Stichting Vrienden van het FM niet onvermeld blijven.

Ten slotte

Met de modernisering in 2018 van de tentoonstellingsruimten en de afronding van de renovatie van de museumtuin in 2020 heeft het FM een forse stap gezet in de richting van de eisen die de hedendaagse bezoeker stelt. De licht stijgende bezoekersaantallen over de afgelopen twee jaar lijken een eerste voorzichtige indicatie te zijn van een succesvolle vernieuwingsslag. Het is dan ook verantwoord om de komende jaren (2021-2024) de effecten af te wachten van de gerealiseerde modernisering en daarbij de mening van de bezoekers regelmatig te blijven peilen om waar nodig en mogelijk gewenste (relatief kleine) aanpassingen te realiseren.

Voor de Stichting Musea de Bevelanden ligt er niettemin een grote uitdaging in de nabije toekomst. Op het moment van schrijven van dit beleidsplan verkeert de Stichting nog in onduidelijkheid over de plannen van de Gemeente Goes met het pand waarin het HMDB is gehuisvest. Zodra daar meer concrete informatie over beschikbaar is, kunnen de genoemde hoofdthema's uit het Beleidsplan 2021-2024 verder uitgewerkt worden in een (meer concreet) actieplan.